

ત્રણ દિવસે ચલાવવાથી ઘઉંનું વધુ ઉત્પાદન અને ચોખ્ખો નફો મેળવી ૩૧% પાણીનો બચાવ કરી શકાય.

ઘઉં પાકમાં મુખ્ય રોગ-જીવાતો

રોગ	
ગેરૂ	રોગપ્રતિકારક જાતોની વાવણી કરવી
પાનનો સુકારો	રોગ દેખાએ મેન્કોઝેબ ૦.૨% ના દરે (૨૫-૩૦ ગ્રામ દવા/૧૦લી. પાણી) ૧૨ થી ૧૫ દિવસના ગાળે ત્રણ છંટકાવ કરવા.
દાણા પર કાળી ટપકી	મેન્કોઝેબ ૦.૨૫% (૩૦ થી ૩૫ ગ્રામ દવા/૧૦લી. પાણી) અથવા ક્લોરોથેલોનીલ ૦.૨% (૨૫ ગ્રામ દવા/૧૦લી.) નો એક છંટકાવ પાકની પોંક અવસ્થાએ કરવો.
જીવાત	
ઉધઈ	બીજ માવજત : બાયફેન્થ્રીન ૧૦ ઈસી ૨૦૦ મીલી અથવા ફીપ્રોનીલ ૫ એસ.સી. ૬૦૦ મીલી દવા ૫ લી. પાણીમાં મિશ્ર કરી ૧૦૦ કિ.ગ્રા. બિયારણ પ્રમાણે વાવણીના આગળના દિવસે ૫૮ આપવો. ઉભા પાકમાં માવજત : ઠેકટરે ફીપ્રોનીલ ૫ એસ.સી. ૧.૬ લી. દવા ૫ લી. પાણીમાં મિશ્ર કરી ૧૦૦ કિ.ગ્રા. રેતી સાથે ભેળવી પૂખીને હળવું પિચત આપવું.
લીલી ઈયળ અને ગાભમારાની ઈયળ	કિવનાલફોસ ૨૫ ઈસી ૦.૦૫% ના દરે (૨૦ મીલી. દવા / ૧૦લી. પાણી) પ્રમાણે છંટકાવ કરવો
ખપૈડી	ફેનવાલરેટ ૦.૪ ટકા ભૂકી ઠેકટરે ૨૫ કિ.ગ્રા. પ્રમાણે છંટકાવ કરવો
મોલો	મીથાઈલ-ઓ-ડીમેટોન ૨૫ ઈસી/ડાયમિથોએટ ૩૦ ઈસી ૧૦ મીલી દવા / ૧૦લી. પાણીમાં ઓગાળી છાંટવી. મોલોના કુદરતી પરભક્ષી દુશ્મનો લેડીબર્ડ બીટલ, સીરફીડ ફ્લાય, ક્રાયસોપરલાનું પ્રમાણ વધારે હોય તો જંતુનાશક દવા છાંટવાનું ટાળવું અથવા લીમડા આધારિત દવાનો છંટકાવ કરવો.

કાપણી અને સંગ્રહ : ઘઉંની સમયસર કાપણી કરી થ્રેસરમાં લીધા પછી દાણાને ૨-૩ દિવસ સૂર્યપ્રકાશમાં રાખ્યા પછી ઠંડા પાડી સંગ્રહ કરવો. દાણામાં ૧૦% થી ઓછો ભેજ રહે ત્યાં સુધી સુર્યના તાપમાં સુકવવા. ઘરગથ્થુ ઉપયોગ માટે ૧૦૦ કિ.ગ્રા. દાણાને ૫૦૦ ગ્રામ દિવેલથી મોઈને અથવા ૨ કિ.ગ્રા. લીમડાના સુકવેલ લીલા પાન સાથે મિશ્ર કરી સંગ્રહ કરવો.

સરેરાશ ઉત્પાદન : ૪૦૦૦ થી ૫૦૦૦ કિ.ગ્રા./હે.

ઘઉંની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ

શ્રી ભરતભાઈ કે. પટેલ | ડૉ. રમેશ એ. પટેલ

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર, મહેસાણા

ગણપત વિદ્યાનગર-૩૮૪ ૦૧૨, મહેસાણા-ગાંધીનગર હાઈવે,
તા.જી. મહેસાણા (ઉ.ગુ.) ફોન : ૦૨૭૬૨-૨૮૯૧૮૯
E-mail : kvkmehsana@ganpatuniversity.ac.in
Web: www.kvkmehsana.org

પ્રકાશક

ગણપત યુનિવર્સિટી
કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર, મહેસાણા

જમીનની તૈયારી : ચોમાસુ પાકની કાપણી પછી ૨ થી ૩ ખેડ કરી જડીયા તેમજ મૂળીયા વીણી દૂર કરી સમાર મારી જમીનને સમતલ કરવી.

વાવણી સમય :

૧. વહેલી વાવણી : ઓક્ટોબરના બીજા પખવાડીયાથી નવેમ્બરના પ્રથમ પખવાડીયા
૨. સમયસર વાવણી : નવેમ્બરનો મધ્યભાગ એટલે કે ૧૫-૨૫ નવેમ્બર
૩. મોડી વાવણી : ૨૫ નવેમ્બર થી ૧૦ ડીસેમ્બર વચ્ચે

ઘઉંની સુધારેલી જાતો :

સમયસરની વાવણી માટે

કાઠીયા પ્રકારની જાતો

૧. જી.ડબલ્યુ-૪૫૧	૧. જી.ડબલ્યુ-૧૨૫૫	૨. જી.ડબલ્યુ-૧૩૩૯
૨. જી.ડબલ્યુ-૩૨૨		
૩. જી.ડબલ્યુ-૪૯૬	મોડી વાવણી માટે	
૪. જી.ડબલ્યુ-૩૬૬	૧. જી.ડબલ્યુ-૪૯૯	૩. જી.ડબલ્યુ-૧૧
૫. જી.ડબલ્યુ-૨૭૩	૨. જી.ડબલ્યુ-૧૭૩	

વાવણી : સમયસર વાવણીમાં બે ચાસ વચ્ચે ૨૨.૫ સે.મી. નું અંતર રાખી આડી-ઉભી વાવણી કરવી.

બિયારણનો દર :

બિયારણ / હેક્ટર	જાત
૧૨૫ કિલોગ્રામ	સમયસર વાવણીની જાતો
૧૫૦ કિલોગ્રામ	કાઠીયા પ્રકારની અને મોડી વાવણીની જાતો

ખાતર :

જૈવિક ખાતર : એઝોટોબેક્ટર અને પી.એસ.બી. કલ્ચર ૧૦ મીલી પ્રતિ ૧ કિલોગ્રામ બિયારણ મુજબનો ૫૮ વાવણીના બે કલાક પહેલાં આપવો જેથી નાઈટ્રોજનનો ૨૫% અને ફોસ્ફરસનો ૫૦% બચાવ કરી શકાય.

રાસાયણિક ખાતર :

અ.નં.	ખાતર	જથ્થો (કિ.ગ્રા/હે)	આપવાનો સમય
૧	છાણીયુ	૧૦-૧૫ ટન હે	પ્રથમ ખેડ વખતે
૨	સમયસરની વાવણી		
	પાયામાં (ના:ફો:પો)	૬૦:૬૦:૦૦ (૩૫ કિ.ગ્રા ડીએપી + ૧૧ કિ.ગ્રા યુરિયા પ્રતિ વિધે)	વાવણી સમયે

	પૂર્તિ (નાઈટ્રોજન)	૬૦:૦૦:૦૦ (૩૫ કિ.ગ્રા યુરિયા / ૧૫ કિ.ગ્રા એમોનિયમ સલ્ફેટ પ્રતિ વિધે)	પ્રથમ પિયત વખતે, પ્રથમ ગાંઠ અવસ્થાએ જમીનની પ્રત મુજબ, (માટે જમીનમાં પિયત પહેલાં અને હલકી જમીનમાં પિયત પછી)
૩	મોડી વાવણી		
	પાયામાં (ના:ફો:પો)	૦૦:૪૦:૦૦ (૬૫ કિ.ગ્રા એસએસપી પ્રતિ વિધે)	વાવણી સમયે
	પૂર્તિ (નાઈટ્રોજન)	૪૦:૦૦:૦૦ (૨૨ કિ.ગ્રા યુરિયા પ્રતિ વિધે)	મુકુટ મૂળ અવસ્થાએ (૨૧ થી ૨૫ દિવસ)
	પૂર્તિ (નાઈટ્રોજન)	૪૦:૦૦:૦૦ (૨૨ કિ.ગ્રા યુરિયા પ્રતિ વિધે)	પ્રથમ ગાંઠ અવસ્થાએ (૩૫ દિવસ)
૪	ઝીંક સલ્ફેટ	૮ કિ.ગ્રા.	ઉણપ હોયતો દર વર્ષે
૫	ફેરસ સલ્ફેટ	૧૫ કિ.ગ્રા.	પ્રથમ પિયતે આપવું

નિંદામણ : રાસાયણિક નિંદામણ નિયંત્રણ માટે હેક્ટરે પેન્ડિમીથાલીન ૩.૩ લીટર દવા ૬૦૦ લીટર પાણીમાં ઓગાળીને વાવણી બાદ (પ્રીઈમરજન્સ ટ્રીટમેન્ટ) ઘઉં ઉગે તે પહેલાં છાંટવી. ઉભા પાકમાં નિંદામણ નિયંત્રણ કરવાનું થાય તો ઘઉંનો પાક જ્યારે ૨૫-૩૦ દિવસનો થાય ત્યારે મેટસલ્ફ્યુરાન મીથાઈલ ૨૦ ગ્રામ દવા પ્રમાણે ૪૦૦ લીટર પાણીમાં મિશ્ર કરી ફ્લેટફેન નોઝલથી બે પિયત વચ્ચેના ગાળામાં છાંટવી. ગુલ્લી દંડા નિંદામણ અસરકારક નિયંત્રણ માટે હેક્ટરે સલ્ફોસલ્ફ્યુરાન ૩૩ ગ્રામ દવા ૨૫૦ લી. પાણીમાં મિશ્ર કરી છંટકાવ કરવો.

પિયત માટેની કટોકટીની અવસ્થાઓ :

૧	મુકુટ અવસ્થા	વાવણી બાદ ૧૮ થી ૨૧ દિવસ
૨	ફુટ અવસ્થા	૩૫ થી ૪૦ દિવસ
૩	ગાભે આવવાની અવસ્થા	૫૦ થી ૫૫ દિવસ
૪	ફુલ અવસ્થા	૬૫ દિવસ
૫	દૂધિયા દાણા અવસ્થા	૭૫ થી ૮૦ દિવસ
૬	પોક અવસ્થા	૯૦ થી ૯૫ દિવસ

ફુવારા પિયત પધ્ધતિ: ફુવારાથી પિયત આપવા ફુવારા સેટ ૧૨ મીટર ગ્રીડ લાઈને ફેબ્રુઆરી માસ સુધી ૧૫ દિવસ અને માર્ચ માસ દરમિયાન ૧૦ દિવસના ગાળે ૨ કલાક ૩૦ મીનીટ ચલાવવા જેના લીધે ૩૧ ટકા પાણીના બચાવ સાથે ઉત્પાદનમાં ૧૮%નો વધારો થાય છે.

ટપક પિયત પધ્ધતિ : ઘઉંનાં પાકમાં મુકુટ મૂળ અવસ્થા પછી ૪૦ સે.મી. ના અંતરે પ્રશાખા ગોઠવી પ્રશાખા ઉપર ૪૦ સે.મી. ના અંતરે ૪ લી./કલાક પ્રવાહ દરના ટપકણિયા ગોઠવવા. પિયત માટે આ પધ્ધતિને ૦.૮% સંચયી બાસ્પીભવન ગુણાંકે ડિસેમ્બર-જાન્યુઆરી માસમાં ૩૬ મીનીટ અને ફેબ્રુઆરી માસમાં ૪૬ મીનીટ સુધી દર